Asiantuntijalausunto 27.10.2021

Ville Niinistö

Europarlamentaarikko

Eduskunnan ympäristövaliokunta
ymv@eduskunta.fi

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 49/2021 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta LULUCF-asetuksen ja hallintomalliasetuksen muuttamisesta

Euroopan parlamentin jäsen Ville Niinistön lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Kiitän kutsusta lausua valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta LULUCF-asetuksen ja hallintomalliasetuksen muuttamisesta.

Euroopan parlamentti ja sen ympäristövaliokunta on valinnut minut LULUCF-asetuksen uudistamisen pääneuvottelijaksi. Asetus on tärkeä osa Fit for 55-pakettia. Olen iloinen, että Suomen kannan mukaan EU:n 55 %:n ilmastotavoite vuodelle 2030 voitaisiin myös ylittää. Päästövähennystavoitetta vuodelle 2030 tulisi kiristää selvästi yli 55 prosenttiin, jotta se olisi linjassa Pariisin ilmastosopimuksen ja puolentoista asteen tavoitteen kanssa tieteellisesti kestävällä tavalla EU-maiden osuuden osalta.

Samanaikainen päästöjen nopea vähentäminen ja nielujen kasvattaminen on erittäin tärkeää. Euroopan parlamentti esitti kannanotossaan tavoitteeksi 60 prosentin päästövähennykset ilman nielujen huomioonottamista ennen kuin ilmastolaista neuvoteltiin nyt päätetty ratkaisu. Ilmastolain mukainen päästövähennystavoite 55% sisältää osin nieluja, mutta komission esittämällä -310 Mt CO2 ekv -tasolla päästövähennykset nousevat 57 prosenttiin. Euroopan parlamentilla on lakiesityksen käsittelyssä todennäköisesti halua arvioida eri esitysten mahdollisuuksia nostaa päästövähennysten ja hiilinielujen kokonaisuutta. Se olisi perusteltua siksi, että on ilmastokriisin torjunnan, ennakoitavuuden ja kustannustehokkuuden kannalta turvallisempaa varmistaa toimien riittävyys nyt riittävän aikaisessa vaiheessa mieluummin ylisuoriutumalla tavoitteesta kuin joutua myöhemmin lisäämään toimia.

Viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana EU:n nielut ovat pienentyneet dramaattisesti vuoden 2010 tasosta (n. -300 Mt CO_2 ekv) eritoten kasvaneiden hakkuiden johdosta. Nykyinen LULUCF-asetus monimutkaisine metsän nielutason laskentamalleineen ei ole kyennyt pysäyttämään nielujen laskevaa suuntaa. Pidän hyvänä, että Suomi kannattaa komission ehdotusta siirtyä laskentajärjestelmään, joka perustuu maankäyttösektorin raportoituihin päästö- ja poistumatietoihin. Malli on laskennallisesti myös Suomelle aiemmin käytössä ollutta mallia edullisempi, mikä on uudistuksen läpiviemistä Suomen kannalta helpottava tekijä, mikä samalla mahdollistaa tavoitteen nostamisen suunnitellusta.

Inventaariopohjainen malli muodostaa perustan, jolta kaikkien maiden raportointia ja sen laatua voidaan velvoittaa parannettavaksi ja samalla hiilinieluja vaiheittain lisätään tavoitteena tunnistaa se, että EU:n hiilineutraalisuus 2050 mennessä edellyttää nielujen tasaista kasvua, ja että pitkän aikavälin tavoite on hiilinegatiivisuus. Maiden raportoinnin laadun kehittäminen on tärkeä osa hiilinielujen merkityksen lisäämistä poliittisten päätösten ja taloudellisen toiminnan ohjaamisessa sekä sen varmistamisessa, että jäsenmaita kohdellaan tasavertaisesti. On tärkeää, että maankäytössä

tunnistetaan tavoitteiden pitkän aikavälin kehitys ja jo nyt aloitetaan toimet, joilla nielut voivat olla merkittävästi nykyistä korkeammalla tasolla vuoteen 2050 mennessä.

On valitettavaa, että Suomi katsoo, ettei vuodelle 2030 asetettua EU:n nielutavoitetta -310 Mt CO2 ekv ole tarpeen ylittää. Komission kustannusvaikutusarvioinnin perusteella tämä tavoite on edullista saavuttaa (lisäkustannus vain 5 €/t CO2, mikä on huomattavasti edullisempi kuin vastaava päästövähennysten hinta). Tavoite edellyttää vain 15 prosentin kasvua EU-maiden nielujen nykytasosta. Eli näin ollen nieluja ei kasvateta enempää kuin sen verran mitä olemme EU:ssa niitä menettäneet viimeisen kahdeksan vuoden aikana. Pitkän aikavälin ilmastotavoitteiden sekä hiiliviljelyn ja muun hiilensidonnan markkinoiden luomisen kannalta on järkevää aloittaa jo nyt määrätietoinen työ hiilinielujen kasvattamiseksi. EU-tasolla eri tutkimuslaitosten selvitysten mukaan esimerkiksi kestävämpiin hakkuutasoihin, metsänkäsittelytapoihin ja kestävämpään maatalouteen siirtyminen, metsittämisen lisääminen, ennallistaminen sekä metsäkadon pysäyttäminen rakentamisessa voisi merkitä jopa -600 Mt CO2-ekv:n saavuttamista viimeistään vuoteen 2050 mennessä (European Climate Foundation: CTI 2050 Roadmap Tool, Öko-institut: GHG-neutral Europe by 2050), joidenkin arvioiden mukaan jopa yli -500 Mt CO2-ekv on mahdollista vuoteen 2030 mennessä. Komission oma 2030 tavoitteen vaikutusarvioinnin LULUCF+ skenaario tarkoittaa vuodelle 2030 -340 Mt CO2-ekv ja vuodelle 2050 -425 Mt CO2-ekv tavoitetta.

Nämä arviot kertovat siitä että **-310 Mt CO2-ekv tavoite on vaatimaton**. Sen nostamisen tulisi olla mahdollista, kun arvioidaan EU:n ja sen jäsenmaiden hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisen kustannustehokkuutta sekä kohdennetaan toimia maankäytön hiilensidonnan kannustimiin.

Suomelle esitetty maankäyttösektorin velvoite -17,754 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia vuodelle 2030 on varsin maltillinen. Näin ollen Suomen kansallisen tavoitteen nostaminen osana EU:n yhteisen tavoitteen nostamista ei ole Suomen kannalta ongelmallista. Nyt asetettu tavoite on tasoltaan niin alhainen, että Suomi voisi helposti suunnitelmallisilla lisätoimilla metsien ja maankäytön hiilensidonnan kasvattamisessa lisätä hiilinieluja tätä korkeammalle. Jo Suomen oma hiilineutraalisuustavoite vuodelle 2035 edellyttää merkittävästi suurempaa nielujen kasvua. Tekemällä aktiivisia toimia esimerkiksi suoluonnon ennallistamisessa ja lopettamalla kunnostusojituksia voidaan saavuttaa merkittäviä hiilinieluja ja luonnon monimuotoisuutta vahvistavia tuloksia. Myös turvepeltojen päästöjen vähentäminen kosteikkoviljelyllä, jota hallitus nyt lähtee kehittämään, sekä kohdennetusti viljelystä poistamalla ja ennallistamalla olisi hyvin kustannustehokasta hiilitaseen parantamista. On tärkeää, että jo nyt alkavan CAP-maataloustukien rahoituskauden aikana kansalliset toimeenpanosuunnitelmat ohjaavat rahoitusta hiilensidontaan. Se helpottaa LULUCF-tavoitteen saavuttamista, ja luo edellytyksiä maataloudelle kehittää vähähiilisiä tuotteita.

Komission valitsemina vertailuvuosina 2016-2018 Suomen hakkuut olivat ennätyskorkealla, ja mallissa Suomen vaatimaton nielutavoite vuodelle 2030 perustuu eritoten lajien monimuotoisuuden kannalta haastavaan metsien hakkuutasoon. Suomen ilmastopaneelin mukaan Suomen historiallinen keskimääräinen LULUCF nettonielu on vuosina 1990-2018 ollut -21 Mt CO2-ekv. Suomelle nyt asetettu tavoite vuodelle 2030 jää siis tämän alle. Ilmastonmuutoksen ja lajikadon pysäyttämiseksi tulisi ehdottomasti luoda kannustimia niin metsänomistajille kuin maanviljelijöille nielujen ja hiilen varastoimiseksi nykyistä paljon tehokkaammin. Samalla olisi tärkeä ohjata metsien hakkuita luonnon monimuotoisuuden kannalta kestävälle tasolle ja kestäviin menetelmiin.

On tärkeää kehittää LULUCF-laskentaa siten, että se tunnistaa täysimääräisesti myös hiilivarastojen merkityksen, eikä vain vuosittaista hiilinielujen vaihtelua. Tärkeä osa tässä on tunnistaa maaperään varastoituneen hiilen merkitys. Hiilivarastot ovat suuria vanhoissa metsissä ja maaperässä, mikä on syytä huomioida maankäytön tavoissa. Vanhojen metsien suojelu on tärkeää paitsi biodiversiteetin kannalta myös niiden mittavan hiilivaraston kannalta. On myös tärkeää tunnistaa puun käytön

merkitys hiilitaseelle siten, että pitkäkestoisten tuotteiden hyödyt hiilensidonnassa huomioidaan ja siten pitkäkestoiset tuotteet saavat ympäristöhyödystään myös taloudellista arvoa suhteessa lyhytkestoiseen käyttöön. Komissio on esityksessään jo kehittänyt laskentaa tähän suuntaan.

Suhtaudun varauksella maatalouden ei-kasvihuonekaasujen mukaanottamiseen LULUCF-asetuksen laskentaan. Vaarana on, että saman asetuksen sisällä laskettavat maa- ja metsäsektorin päästöt ja poistumat aiheuttavat tilanteen, jossa maataloussektorille kokonaisuutena ei synny tarpeeksi kannustimia päästövähennyksiin. Vähintään on luotava riittävän vahvat mekanismit, joilla varmistetaan, että maataloudessa ryhdytään suunnitelmallisesti vähentämään päästöjä, eikä malli voi sisältää mahdollisuutta siirtää vastuita yhdestä jäsenmaasta toiseen tai maataloussektorilta metsäsektorin kannettavaksi. On tärkeää, että jokaisen maan on tehtävä hiilensidontaa lisääviä toimia niin maataloudessa, metsätaloudessa kuin maankäytössäkin riippumatta maan maankäytön rakenteesta. Maakohtaiset sitovat tavoitteet ovat siksi tärkeitä maiden välisen ja eri maankäytön välisen oikeudenmukaisuuden kannalta.

Suhtaudun kriittisesti LULUCF-asetuksen joustoihin, jotka perustuvat hiilidioksidipoistumatonnin ja hiilidioksidipäästötonnin yhdenvertaiseen asemaan. EU:n jäsenmailla tulisi olla tavoitteet kaikilla maankäyttösektorin maankäyttöluokilla ja taakanjakosektorilla, eikä joustoja näiden välillä tulisi sallia. Suhtaudun myös varauksellisesti komission aikeisiin luoda hiilimarkkinat ja hiilisertifikaattijärjestelmä LULUCF-sektorille, jos sen tavoitteena on helpottaa yksityisiä yrityksiä kompensoimaan päästöjään maankäyttösektorin nieluilla tavalla, joka vähentää päästövähennyksiä. Jos kysymys on luokittelusta ja pelisääntöjen luomisesta kestävästi hiilensidontaa lisäävälle hiilisertifioinnille, eikä varsinaisesta päästöjen kansallisia tai päästökaupan tavoitteita heikentävästä kompensoinnista, on se harkinnanarvoista. On tärkeää kehittää maanomistajien mahdollisuuksia lisätä hiilinieluja niin maataloudessa kuin metsätaloudessakin, mutta tämän tavoitteena tulisi olla lisätä nieluja, ei poistaa kyseisen maan tai muiden maiden tai yritysten velvollisuuksia vähentää päästöjä muilla sektoreilla.